

så att hon icke kunde framföra ett ord eller göra en rörelse. Och då ångesten slutligen dref henne att hasta efter monarken, tillbakahölls den olyckliga af de hofmän, hvilka åtföljde honom, och hvilka fruktade hvarje störande uppträde, som för dagen kunde förderfva deras herres lynne.

Förgäfves bad hon att få dröja qvar, tills kungen skulle återvända. Man svarade henne: han återvänder i natt – och då han återvänder, får ingen visa sig i hans väg. Förgäfves återkom hon följande dag och ännu fem dagar i rad – kungen fanns i Trianon, och der fick ingen oinvid inträda. Men derpå följande dag skulle Josef dö – dö för ingenting, för ett skämt, som han spelat henne, som hon skulle straffat med några bannor – och kyssar, dö derföre att lagar funnos, hvilka han alltid aktat, ett samhälle, hvilket han i sin krets redligt tjenat, en samhällsordning, hvilken han icke hyst den minsta afsigt att bryta, dö, då likväl icke långt ifrån henne fanns en människa, som med ett ord kunde rädda hans lif. Hon tänkte ännu: det är en dröm, men hon fruktade dock att återvända till Paris, fruktade öfvertygelsen, att det dock var en verklighet. Hon smög omkring murarne af Trianons trädgårdar, genom småskog och moras, under regn och i nattens mörker. När morgonen grydde befann hon sig vid ett ställe af muren, der en väldig ek öfver densamma utsträckte sina grenar. I febersel arbetade hon sig öfver muren. Nu stod hon inne i parken genomvåt af regnet, med rifna kläder, upplöst hår, blodiga händer. Hon hade icke rört sig många steg framåt, förrän hon upptäcktes af ett par kringströfvande hundar. Vid deras skall lupo parkens väktare till. Man fasttog henne såsom tjuf, och efter en kort ransakning, under hvilken hon kunde gifva endast förvirrade svar, sändes hon till Paris till ett dårhus. Vägen förde öfver La Greve, och genom vagnfönstret såg hon uppöfver en sorlande folkmassas hufvuden galgen, och i den en nyss afrättad. När hon hunnit sin bestämmelseort, hade hon verkligen förlorat förståndet – för alltid.

10 ÅTSKILLIGA FÖRHÅLLANDEN I ÖSTRA FINLAND.

Saima n:o 38, 39, 40 och 41 18. och 25.IX, 2. och 9.X 1845

I.

Det gifves ett kryperi för mängden lika svanssläpande som det för furstar och, der det gäller sanning och rätt, icke mindre föraktligt. Uti de Nordamerikanska fristaterna har enligt Tocqveville detta kryperi redan hunnit blifva officiellt, så att ingen vågar säga ett ord mot massans opinion, om han icke är beredd att underkasta sig den gröfsta misshandling och se lynchlagen på sig tillämpad. Isynnerhet är Tidningsskrifvarens öfvertygelse bunden af denna våldsamma censyr, hvilken tvingar den periodiska pressen att i godt och ondt vara en organ för pluralitetens opinion. I detta land står dock massans medborgerliga bildning högre än i något annat land, och pluralitetens opinion är säkrare den allmänna, förnuftiga: hvarföre det kan vara mera skäl att böja sig under densamma. Skamligare är dock fruktan att stöta mot massans sympatier der, hvarest denna är okunnig och full af fördomar, hvarest intet yttre band tvingar till den individuella öfvertygelsens döljande, utan medgifvanden ske blott för att söka mängdens ynnest. Krypore af detta slag finnas bland den liberala pressen i alla

Europas konstitutionella stater. Sveriges mest lästa blad, Aftonbladet, t. ex. har en oöfvervinnerlig afsky att gifva sanningen äran, då dess förkunnande skulle stöta mängdens fördomar. I vårt kära fädernesland, der inga liberala blad kunna finnas, gifves det likväl de, som smickra och smeka all möjlig håglöshet – om af egen håglöshet eller för den kära fridens och dess fruktens skuld, det lemna vi derhän.

Prof på en sådan håg att smeka mängdens fördomar visade Borgå Tidning, äfven då detta blad med anledning af några Saimas omdömen öfver den Savolaksska almogen föreslog en skampåles uppresande för
10 dess redaktion. Vi hade yttrat, att denna almoge ännu är försunken i mycken råhet och vildhet, så att denna är märkbar redan vid en jernförelse med andra provinsers invånare, och vi äro efter årets förlopp sinnade att ännu vidhålla och gifva bevis för detta yrkande. Den som anser det utgöra ett förnärmande mot ett folk, att man uppdagar brister hos detsamma, förutsätter då hos andra bristande håg för det ondas botande, ja dåliga motiver; hvilken förutsättning, då den icke eger stöd af något bevis endast bevisar sin upphofsmans dålighet.

En nation är visserligen sin egen lyckas smed, och, hvad som lägges densamma till last, är likasåväl, som hvad man räknar den till förtjenst, dess eget verk. Men en nations bildning är icke ögonblickets frukt, och
20 hvarje nation har sina stadier att genomgå; hvarföre det endast relativt kan tillräknas en nation, om den på en gifven tidpunkt står tillbaka för andra nationer, hvilka med den befinna sig i samma förhållande till den allmänna bildningen. Om särskildt i Finland det inre af landet uti bildning står efter kustländerna, så är detta en företeelse, hvilken af naturliga orsaker återfinnes hos alla invid hafvet bosatta nationer.

Men de företrädesvis bildade i hvarje land bör det tillräknas såsom en försummelse af deras första pligt mot fäderneslandet, om de icke nitiskt arbeta för folkets allmänna bildning. Och till detta åliggande
30 hörer äfven det underordnade, att fästa allmänna uppmärksamheten på det synnerliga behovet af en sådan omvårdnad, der den synnerligast är af nöden. Att stämpla detta sednare bemödande, huru ringa och svagt det än må visa sig, nära nog såsom nidingsdåd, såsom B. T i förhållande till Saima gjort; det tillhör denna uselhet, hvilken griper till moraliskt nedsättande invektiver, der den finner skäl tryta, och gör det helst, der den genom att smickra mängdens egenkära fördomar tror sig kunna göra det ostraffadt.

Då vi nu gå att nämna några ord om förhållandena i Savolaks och Karelén, är vår afsigt hvarken den, att lemna en beskrifning öfver dessa
40 provinser, eller den, att loftala deras naturförmoner och inbyggarens sinnesart. Här anmärka vi endast, hvad vi kunnat inse vara till hinder för bådas, landets och invånarens förkofran; hvarvid vi skola bemöda oss visa, att dessa hinder ytterst grunda sig på bristande bildning hos folket. Vi göra början med att söka utreda, huru denna brist inverkar till mehn för sagde provinsers ekonomiska ställning. Att vi härvid endast lätt kunna beröra åtskilliga inflytelserika förhållanden, finner läsaren utan möda bero uppå ett af omständigheterna pålagdt tvång.

Vid en jernförelse med förflutna tider visar sig då först det märkliga
50 förhållande, att isynnerhet Savolaks, som uti icke så aflägsna tider frambragte säd utöfver det egna behovet, numera alltför ofta är i behof af understöd ur Kronans magasiner, nästan alltid af mjöلتilförsel från Ryssland. Att åkerbruket här skulle gått tillbaka, kan mot bestämda fakta icke påstås, då dessa visa, att åkervidden år från år tilltager, samt då man icke gerna kan förmoda, att sjelfva odlingssättet skulle försämrats. Det är sannt, att ännu mycket beror på svedjebruket,

hvilket blott sällan ger god vext. Men uppenbart är dock, att folk-mängden måste hafva tilltagit i hastigare progression än spanmålspro-
duktionen. Det är också kunnigt, att den förra inom 50 år fördubblats;
men inga statistiska uppgifter kunna antaga, att den sednare vunnit en
lika tillvext. Här finnes således en öfverbefolkning i förhållande till
spanmålstillgången.

Flera orsaker till detta missförhållande kunna angifvas. På olika
orter har storskiftet med detsamma åtföljande rättegångar utarmat
bonden och satt honom ur stånd att nog kraftigt odla sin jord, medan
de goda frukterna af detsamma ännu icke hunnit gifva honom ersätt-
ning för kostnaderna. Huru högt dessa belöpa sig finner man deraf, att
10 somliga socknar vissa år utbetalat till landtmäteriarfvoden mera än till
kronoutskylder, utan att häri beräknas omkostnaden för egodelnings-
rätter och advokater. Och det gifves skifteslag, inom hvilka förennade
mätningar och delningar fördröjt storskiftet genom flera decenni-
er. Icke så få lägenheter hafva sålunda erlagt större afgifter än hela
lägenhetens köpvärde. Många hafva genom de dryga omkostnaderna
gått förlorade för sina egare. Men denna hårda tid är öfvergående, och
der man hunnit så långt, der har en större välmåga varit den dyrköpta
frukten af dessa skiften.

Men en fortfarande orsak till spanmålsproduktionens mindre tillvext
är den, att antalet af svedjande inhysingar och backstugusittare så
enormt tilltagit. Så t. ex. har Libelits socken öfver femtusen inhysingar
med en totalbefolkning af ungefär tre gånger detta antal. Vi fästa i
detta hänseende läsarens synnerliga uppmärksamhet på ett förhållan-
de, eget för Savolaks. Till följd af gammal häfd icke af lag betalar i
dessa provinser den åkerbrukande jordtorparen direkt skatt till kron-
an. Ingen vill derföre gerna besitta ett jordtorp, utan den fattige lefver
hellre skattfri i bondens stuga, får af honom årligen en skogsbacke till
svedjebruk och framdrager sitt lif med dettas afkastning. Men svedje-
bruket är såsom sagdt högst osäkert. Man beräknar, att för detta
30 knappt hvarje fjerde år kan anses gifva god skörd. Sålunda inträffar
det, att tredje- till fjerdedelen af befolkningen de flesta år försättes i
behof och elände. Detta onda kan om icke häfvas likväl till en del botas
endast genom sagde beskattnings upphäfvande och genom lättad
jordafsöndring och hemmansklyfning. Sådant förhållandet nu är,
understödjes det fortfarande af hemmansegaren. Denne önskar sig
arbetare för sommaren och andtiden, men anser för sin fördel att under
vintern vara befriad från arbetarens underhållande. Han aflönar vidare
denna ogera med penningar eller spanmål, hvarpå han vanligen sjelf
40 lider brist, utan anser sig hafva biträde för bästa pris, då han åt honom
upplåter sin skog till svedjemark. Att han på annan väg återgäldar den
förmenta vinsten, kan han icke beräkna.

Till anförda orsaker kommer ännu en tredje och väsentligaste.
Inhysingen arbetar om sommaren för att förtjena sig rättigheten till
svedjemark, men förlefver för öfrigt sin tid i lättja. Detta är alla
sakkunniges enstämmiga erfarenhet. Häraf uppstår den besynnerliga
företeelse, att, ehuru i dessa provinser finnes ett så stort antal icke-
jordegande invånare, så äro likväl både tjenstefolkets aflöning och
dagspenningen drygare än i flera andra landets delar. Att en dreng
50 aflönas med 100 Rubel B. A. eller med 50 Rubel och nödiga kläder, är
här en vanlig sak. I stad är aflöningen än högre. Bjudes åt den fattiga
inhysingen i vanliga år mindre än 50 à 60 kopek jemte mat för
sommardagen, så vägrar han att mottaga arbete. Om vintern svälter
han likaså hellre, än han arbetar för maten eller för en ringare

dagspenning derutöfver. Dock han svälter icke ihjel, ty han får allmänt understöd eller tigger.

Tiggeriet är bland denna samhällsklass icke en nödens sista tillflykt utan ett yrke, en sysselsättning för vintern. Bonden ser med glädje, huru inhysingen vid vinterns annalkande beger sig ur hans pörte ut på vandring. Det är hans arbetare för sommaren, som nu går att lifnära sig på andra orter. Denne låter skägg och smuts vexas till, han omlindar sina ben med trasor, blir halt, eller en dumbe o. s. v. Qvinnan har vanligen nog med att släpa på ett eller flera nakna barn. Det låter otroligt, att man sålunda här återfinner tiggarseder från London och Paris. Men att saken är sann, derföre hafva vi de pålitligaste bevis. Så väcka mellertid tiggarene medlidande, herbergeras och matas af bonden och oftast skjutas af honom till nästa gård. I stället för hvarje inhysing, som eljest stadigt bebor hans pörte, får han nu dagligen se den ena komma den andra gå, och nödgas föda hvarje kommande och gående. Det är sålunda han ersätter fördelen af att endast om sommaren nödgas underhålla sin arbetare.

Utän tvekan erkänne vi, att i denna håglöshet blandar sig någon håg för ett friare lif än tjenarens, att denna håg är i tidens allmänna anda, och att den icke kan undertryckas, endast främjas och ledas. Men då tiggeriet för dess idkare icke medförer någon blygd, utan oblygd idkas till och med af besutne personer, så bevisar detta, att hos dem bildningen står på en nog låg ståndpunkt.

Hur helst man må söka förklara dessa förhållanden, man måste dock ytterst komma till den öfvertygelse, att endast en låg ståndpunkt i bildning förmår verka denna liknöjdhet och håglöshet. Bildningen väcker hos menniskan behovet af ett lefnadssätt och en yttre omgivning, som skänker hennes tillvaro något annat behag, än det råa tillfredsställandet af det djuriska begäret förmår gifva. Hos henne uppstå böjelser, andra än dem vilden eger, men derföre icke fördömliga. De kunna väl icke kallas blott naturliga, naturbehof, emedan de äro eftertankens och en förädlad inbillningskrafts skapelser, men just detta ger deras tillfredsställande ett högre värde, i det de afleda begäret från de blott naturliga behofven. Att t. ex. menniskan åtnöjer sig med något mindre föda och röfvar några timmar från sömnen för att förskaffa sig njutningen af en renligare boning, en prydligare dräkt, eller den högre af ett bildande umgänge, af vetenskapens och konstens alster – detta bör väl icke anses såsom en förlust för hennes andliga del, för hvad som gör henne till människa. Men der ännu intet sådant behof vaknat, der bör man icke förvånas att finna en håg, hvilken icke sträcker sig öfver de djuriska behofvens nödtorftiga tillfredsställande. Och då man ser en människa icke ega andra behof än dessa sednare, kan man omvänt sluta, att bildningen ännu icke på henne utöfvat något inflytande. Yttre omständigheter, klimat, landets naturliga beskaffenhet, lagstiftning o. s. v. må hafva verkat att kvarhålla henne på denna låga ståndpunkt, men hon skall, så snart det oakadt någon bildning med densamma åtföljande behof lyckats framtränga till henne, besegra alla dessa hinder och äfven i lekamligt afseende höja sig öfver det råa naturtillståndet.

Med rätta slutar derföre hvar och en, hvilken känner bildningens väsende, att en befolkning af den art, som den ofvan skildrade, står på kulturens lägsta trappsteg. Allt, som kan göras, för att upplyfta densamma, genom direkta åtgärder för dess ekonomiska bestånd, måste anses lika lofligt som nödigt. Men det enda grundliga bote-medlet finnes i en högre bildning. Yttre välstånd och andlig kultur

betinga väl hvarandra ömsesidigt. Men då båda ligga neder till följd af befolkningens uppenbara håglöshet, så tarfvar denna andliga sömn andlig väckelse. Der icke denna föregått, kan det yttre beståndet knappt nog förbättras, emedan det djuriska behovet, ehuru dess tillfredsställande i nödens stund kan reduceras till det minsta, likväl icke lätt mättas, då dess styrka icke brytes af andra genom kulturen föranledda behovver.

(n:o 39)

II.

I det föregående hafva vi antydt några af de förhållanden, hvilka i ekonomiskt hänseende nedtrycka befolkningen i Östra Finland. Dervid har likväl icke blifvit fråga om den besutna almogen utan blott om den besittningslösa mängden, hvilken för hvarje år tillvexer i ett missförhållande, som snart skall göra densamma talrikare än den jordegande delen. Angående denna sednares ekonomiska ställning är det svårare att lemna något säkert bedömande. Hvad som emellertid synes af förhållandena bevittnadt, är, att åkerbruket icke förmår föda densamma. Väl lærer åkervidden inom sednaste halfsekel blifvit fördubblad liksom folkmängden. Men den stora massan af besittningslösa delar numera svedjemarken med jordegaren, medan svedjebuket i anseende till den korta hvila, som förunnas jorden, och de flera skördar i rad, hvilka af densamma utpressas, för hvarje år blifvit allt mindre gifvande. Också har svedjandet samt de goda betesmarker, detsamma beredt, gjort boskapsskötseln till en hufvudnäring. Afsättningen af dennas produkter har i sednaste tid blifvit förmonligare genom handeln på Petersburg. Sågrörelsen har dessutom för landet blifvit en ny betydande inkomstkälla. Men dessa förmoner hafva visat sig otillräckliga. Den lindrigaste missvext försätter icke blott den egendomslösa massan i nöd utan äfven de jordegande i behof af understöd både för föda och utsäde.

Skulle det kunna påstås, att jorden i denna trakt af Finland är karg, eller att klimatet genom tidiga nattfroster serdeles ofta förstör frukten af åkerbrukarens möda, så skulle man häri hafva en tillräcklig förklaring öfver den ringa spanmålsproduktionen. Men det är tvärtom allmänt känd sak, att utsädet ingenstädes i Finland ger en rikare äring än här, isynnerhet i Savolaks, der 12:te kornet är en ganska medelmåttig vext, men der man i bästa år skördar ända till 20:de kornet. De stenbundna höjderna, på hvilka åkrar förnämligast anläggas, äro också sällan hemsökta af frost. Äfven naturforskares uppmärksamhet fästes af den utomordentligt starka vegetationen i vissa trakter; och hvar och en, som ser det höga gräset i skogarne, måste genast fatta den föreställningen, att han befinner sig i ett bördigt land. Det kan således icke vara klimat och jordmon, som här gör åkerbruket otillräckligt för landets behof; utan orsaken måste sökas i befolkningens bristande drift och i det ofullkomliga arbetssättet.

Man behöfver också blott se en Savolaksare arbeta, för att veta, huru beskaffad denna drift är. Betänksamheten, långsamheten, den ringa konstfärdigheten – allt vittnar om bristande håg. Karelaren lærer öfverhufvud vara något lifligare, men äfven han står synbarligen i drift vida efter öfriga landskapers invånare. Om sättet att bedrifva åkerbruket kan man väl få höra olika omdömen. I sednare tid har på vissa orter seden att uppblanda åkerjorden med kärmylla något spridit sig; men detta är också det enda, som vittnar om någon omsorg att förbättra och göda jorden. På de flesta orter står under vintern slädan utanför gluggen vid fähusväggen. Spillningen utkastas på den och föres lass för

lass ut på åkern – på den närmaste nemligen, medan de aflägsnare försummas. Tillfället till äng lärer vara ganska inskränkt; men också göres ganska litet för upprödningar, ehuru vigtig boskapsskötseln är. Egentlig ängsodling är naturligtvis en lika obekant sak här som i det öfriga Finland. De rika betesmarkerna, d. ä. naturens gåfva, uppehålla boskapsskötseln. Men för vintern har boskapen så knapp föda, att den större delen af året icke ger någon mjölk; hvarföre äfven mjölken från sommaren uppbevaras för vinterns behof. Potatis odlas så litet, att förråderna vanligen redan tidigt på våren äro medtagne, och varan 10 betalas vid den tiden hvarje år med 4 å 5 Rubel, men stod sista vår blott i små partier att köpa för 6 till 7 Rubel tunnan.

Det kan invändas, att svedjandet tager lika arbetsstyrka i anspråk som åkerbruket. Om äfven detta medgifves, så måste dock erkännas, att det förra fordrar mindre drift och omtanka. Skilnaden består deri, att åkern bör dikas, gödas, och dess jord med större omsorg brukas. Den fordrar sålunda en hela året om fortfarande omvårdnad. Sveden ger deremot sysselsättning blott för en kort tid af året. Man kunde säga, att detta jordbruk står nomadlifvet närmare. Ty dess idkande blir desto fördelaktigare, ju större jordrymd idkaren eger, inom hvilken han 20 kan flytta sin näring från skog till skog. Det står äfven så det vilda tillståndet närmare.

Men om föga lofordande kan sägas om befolkningens arbetsdrift, kan den inre hushållningen likaså litet prisas. Öfverhufvud anses almogen älska vällefnad. Så länge det räcker, ätes väl, bättre än troligen i någon annan del af landet. Större tillgång på ladugårdens produkter och fiskrika insjöar bereda denna fördel. I sig sjelf är denna håg för vällefnad icke tadelvärd. Men då man ser de halfförfallna, illa uppförda byggnaderna, den ringa snygghet, som råder i deras inre¹, den 30 deremot finner, att den enda förnöjelsen består i äta och sofva, så måste äfven detta anses för bevis på håglöshet och bristande väckelse af bildningen. Finnen är i allmänhet föga meddelsam, men i Savolaks och Karelen är hvarje tungans bruk utom det aldranödvändigaste stridande mot sed och ordning. Annorstädes samlas åtminstone ungdomen till samspråk, för att gunga eller dansa; men här vet man icke af något dylikt. Kanske anses sådant för ligkiltigt. Vi lemna frågan om det gagneliga derhän. Men man skall åtminstone icke bestrida, att behofvet af samlefnad och ömsesidigt meddelande redan är ett bevis på någon andlig väckelse. Till och med den såkallade bildade klassens i vårt land 40 ringa sällskaplighet vittnar, i jmförelse med andra nationers, om underlägsen bildning och ringa håg för annat än de djuriska behofvens tillfredsställande.

Dessa äro de få anmärkningar, vi för denna gång haft att uttala angående den besutna almogens i Östra Finland ekonomiska ställning. De afse, såsom läsaren finner, hufvudsakligen det yttre såsom måttstock för det inre, för den förhandenvarande bildningen. Vi skola i det följande draga de slutsatser, hvartill de föranleda, sedan vi med dem sammanställt några anmärkningar öfver hela befolkningens sedlighet och vetande. De uppgifter, här lemnas angående sedlighetens tillstånd, 50 gälla naturligtvis icke i lika grad hela Östra Finland, då man vet, att ofta osed herrskar i en församling, ja i en by, medan den närgränsande kan ifrån samma osed fritagas. Vi skulle också icke våga uttala ett

¹ Uti dessa provinser sökes förgäfves en säng. Män kvinnor och barn ligga halfklädda tillsamman på den öfver golvet utbredda halmen.

moraliskt fördömande ord om ett helt landskaps befolkning, isynnerhet vid vår ringa erfarenhet om förhållandena.

Ehuru frånvaron af laster och brott icke kan anses för något serdeles berömligt, då den är en följd af andlig sömn och af frestelsens frånvaro, så är den likväl glädjande för människovännen. Brottmålsstatistiken torde visa ett för Savolaks och Karelen förmånligt resultat. Vi äro också öfvertygade, att några allmänna laster icke här mer än annorstädes äro rådande, ja att trakter i Finland finnas, emot hvilka nämnda landskaper äro den paradisiska oskuldens. Bränvin förtäres jemförelsevis ganska måttligt, och isynnerhet i Karelen lärer fylleri vara en snart sagdt okänd odygd. Att småsnatteri är allmänt nog, det har hvar och en lätt att erfara. Vill man tro läkares utsago, hvilka lättare än andra lära att känna dessa omständigheter, så är äfven mycken frihet i könsförhållanden rådande, bland den obesutna befolkningen isynnerhet. Faktiskt utredt är, att veneriska smittan år från år griper starkt omkring sig, likasom att de kringstrykande månglarena från Archangelska och Olonetska guvernementerna äro dess egentliga kolportörer. Öfver bristande redlighet i handel och vandel klagas allmänt. Men vi vilja hoppas, att denna oredlighet synnerligast visar sig i almogens förhållande till herremännen, ty den är då mera ursäktlig. Dock anse sakkunnige män, att den tilltagit, sedan allmogen börjat handla på Petersburg; och detta vittnar då för den allmänna erfarenhet, att hvar och en, som drifver handel, utan att tillhöra handelsståndet eller inom yrket vara uppfostrad, lättare förledes till oredlighet, än den som bindes af yrkets sed. Att jemte stor håg för processer, den vi icke obetingadt vilja tadla, oredlighet inför domstolen icke anses samvetsbetungande, samt att falska vittnen lätt köpas, derom synes alla juristers utsago öfverensstämma. Ja i fråga om vittnesedens helgd är man i tillfälle att höra uppgifter om ett så beklagansvärdt förhållande, att det för sig skulle vittna om det yttersta förderf, om det icke kunde tillskrifvas råhet och okunnighet, och uppgifterna antagas vara öfverdrifna.

Man bör nemligen hoppas, att så väl detta som öfriga här omnämnda förhållanden icke äro allmännare, emedan dock familjelifvet öfverhufvud visar sig vara oförderfvadt. Ty i dettas förderf har all allmänare osedlighet sin rot, och från dess bestånd kan säkert slutas angående sedlighetens tillstånd äfven i lifvets öfriga förhållanden. Men det anförda, som stödjer sig på mångfaldiga och trovärdiga vittnesbörd, bevisar dock, att befolkningen lemnat det stadium, då okunnigheten äfven är oskuld, okunnighet om det onda. Och om vid ett sådant förhållande inga utvägar för folket finnas att vinna en större intellektuel bildning, så är klart, att framtiden hotar med det sedliga förderf, hvars allmännare tillvaro, man lyckligtvis ännu har skäl att förneka.

(n:o 40)

III.

Huru med den intellektuela bildningen kan vara beskaffadt, dertill har man lätt att sluta af landets allmänna förhållanden. Ut i intet protestantiskt land har kyrkan hvarken i detta eller i sedligt hänseende numera förmått tillfredsställa folkets behof. Orsaken är dubbel. En längre framskriden tid, som medfört nya lefnadsförhållanden, har äfven alstrat behofvet af större insigt och framkallat förut okända frestelser. Derunder har den protestantiska kyrkan, såsom hvarje annan statskyrka emedan den i det längsta motstår nödiga reformer, mer och mer förlorat af sann anda, och religiositeten urartat till

formelväsande. Att erkänna detta är blott ett erkännande af uppenbara historiska fakta. Ty de religiösa rörelser, som i närvarande tidpunkt framträdte öfverallt, äfven inom den protestantiska kyrkan, tala högt om dess oförmåga att i oförändradt skick tillfredsställa folken. Och insigt i nödvändigheten af en institutions utveckling och reform är icke en förkastelsedom öfver densamma. Men hvad som gäller allmänt om den öfriga protestantiska världen, derifrån kan väl Finland icke med någon rätt anses utgöra ett undantag. Väl må det medgifvas, att landets
 10 sednare göra dennas allmänna fordringar här kända. Men då i protestantismens moderland, Tyskland, folkskolan redan mer än ett århundrade bestått jemte kyrkans undervisning, så synes det icke för tidigt att här våga anse den sednare ensam för otillräcklig, isynnerhet då Reformationen för båda länderna var samtidig.

Om nu vidare i Tyskland, der hvarje by med 600 till 1 000 invånare har sin kyrka och prest, likväl i hvarje en skola ansetts nödig och öfverallt finnes, huru vill man då göra troligt, att kyrkans undervisning, ombesörjd af två eller tre personer, skulle vara tillräcklig i församlingar
 20 af 10 till 15 tusen invånare, spridda stundom på en rymd af 50 kvadratmil? Man vill kanske icke numera påstå något sådant, utan yrkar på flera kyrkor och mindre församlingar. Det är godt och väl. Men den åberopade erfarenheten visar, att denna delning borde skrida ända till en lärare för ungefär femhundra personers befolkning, och att undervisningen då borde meddelas i en dagligen besökt skola, utan att denna delning ännu skulle för sig tillfredsställa äfven folkets religiösa behof. Men för så små församlingar sätter omöjligheten att aflöna en prest och underhålla en kyrka ett öfverstigligt hinder. För folkskollärarens aflöning jemte prestens kan likväl en fyra till sex gånger så talrik församling, d. ä. en församling af 2 à 3 tusen invånare,
 30 äfven i vårt land finna utvägar. Och redan dessa yttre omständigheter göra således en undervisning jemte kyrkans nödvändig.

Tager man nu i betraktande, att vidsträckta och folkrika och likväl glest bebodda församlingar isynnerhet finnas i Savolaks och Karelen, att dessa landskap vida mindre än de vid hafskusten deltaga i den bildning, en lifligare handel och industri förmår meddela, så skulle det väl få anses för ett underverk, om deras befolkning icke i intellektuell bildning skulle stå efter den öfriga befolkningen i Finland. Att erfarenheten besannar detta förhållande, derpå hafva vi icke hört någon
 40 tvifla, som känner almogen i olika delar af landet.

Redan den bristande arbetsdriften och den ringa konstfärdigheten hos Savolaksaren och Karelaren vittnar, såsom vi sökt visa, icke mindre än lefnadssättet och lefnadsvanorna för en underlägsen bildning. Äfven i kyrkan ger första anblicken samma intryck som i bondens pörte. Inträder man till gudstjensten, så mötes man redan i kyrkodörren af trängsel och skuffningar, och inkommen hör man fortfarande ett marknadssorl af pratande, hostande, snytande och barnskrik, och ser drägter och anleten, lika talande för det råa yttre och inre. I södra Österbotten t. ex. gifvas församlingar beryktade för herrskande laster och talrika brott, men äfven bland dessas invånare är dock den
 50 allmänna gudstjensten fredad för oljud, och man ser ordning och snygghet åtminstone här, om den än på sina ställen skulle saknas i almogens hemlif. Man menar kanske, att andakten kan finnas, ehuru den icke visar sig i det yttre. Men den är då åtminstone tanklös, en ögonblickets andäktiga suck, icke ett intryck, som lemna efter sig blifvande anledning till eftertanke och sjelfpröfning. Tyvärr kan härom

i allmänhet icke sägas något serdeles glädjande. Litet hvarstädes i landet hör man sjelfva presterskapet erkänna, att en undervisande predikan föga vinner almogens uppmärksamhet, men att den af denna anses i den mon förträfflig, som dess skildring af djefvulens skepnad och helfvetets svafvelsjöar kan anses lyckad. Eftergifvenheten för en sådan smak har troligen stärkt densamma. Sällan hör man i en predikan salighetsordningen framställas, eller något stycke ur nya Testamentet verkligen förklaras. De föreskrifna texterna lemna vanligast anledning till målningar af »en Kristens glädje,» »en sann Kristens sorg» o. s. v., till målningar för känslan, men dessa nog torra och utan känsla framförda. Också är det andra requisitum på en god predikan, att den framföres med skrikande och rytande. En stilla uttalad öfvertygande lärdom skulle hvarken fattas eller höras under det sorl, vi nyss beskriver. Tiden och förenade bemödanden kunde väl verka en förändring¹. Men hvilken prest vill väl underkasta sig att ensam inför sin församling gälla för en oduglig predikant. Att han likväl i andra landsorter med mera frukt kan vända sig till åhörarens eftertanke, till denna förmodan torde det om det Östra Finland anförda lemna giltig anledning.

Det säges väl, att pietismen för några och tjugu år tillbaka varit allmännare spridd i Savolaks; men numera är härstädes pietisterna, antal ganska inskränkt. Man anser i allmänhet, att pietismen vittnar om en inskränkt och fördomsfull lefnadsåsigt. Men i vår tanke bevisar dess omfattande mera sann bildning, än dess förkastande, då detta sker af likgiltighet för all öfvertygelse. Och pietismens ringa insteg i Savolaks synes sålunda antyda bristande andlig häg hellre än en öfver hvarje ensidighet upphöjd intellektuel bildning.

Af äldre prestmän, hvilka vanan härdat, hör man sällan annat än allmänna försäkringar, att allmogens kunskap i läsa icke mindre än i kristendomen är god. Men frågar man en yngre lärare, hvilken ännu icke hunnit aflägga sina från den bildade samhällsklassen medförda föreställningar om, hvad kunskapen bör vara, yttra sig öfver almogens kristendoms kunskap, så får man lära känna exempel på en knappt anad råhet och okunnighet. De enklaste frågor och svar i Katechesen äro här obegripliga tecken, hvilkas ljud den arma bondgossen inpreglat och kanske ett tiotal af år behållit i sitt minne, men om hvilkas betydelse han aldrig haft eller får någon aning. Vi våga icke påstå, att detta förhållande är det allmännaste, men samstämmande vittnesbörd angifva det såsom dock ganska allmänt. Ännu allmännare är den erfarenhet, att allmogen i den tanklösa utanläsningen är mera försigkommen än i innanläsning. Och hvar och en skall lätt kunna öfvertyga sig, att de bönder, hvilka något så när obehindradt läsa någon annan skrift än de vanliga för religionsundervisningen, höra till unnantagen. Ja vi hafva hört skrifkunnige män, äfven föröfrigt utmärkta såsom sin orts förståndigaste och kunnigaste bönder, endast med svårighet läsa i de Finska Tidningsbladen. Huru med uppfattningen af det lästa under sådane förhållanden måste vara beskaffadt, är lätt att förutse. Tyvärr är denna slags läskunnighet den allmänna i hela landet. Men redan anförda förhållanden tillkännagifva, att dermed måste stå sämre till i Savolaks och Karelen. Med de stora församlingarne och de stora

¹ Man har t. ex. i Stockholm erfarit, huru den methodistiska kyrkan, medan mången annan stod tom, var öfverfull af åhörare, hufvudsakligen därför att predikanten medförde bibeln på predikstolen och gjorde sin predikan till en bibelförklaring.

läslagen följer svårigheten för presterskapet att anställa någon noggrannare pröfning vid läsförhör och skriftskola. Vid de förra t. ex. skall en dag vara tillräcklig att hålla bön, förrätta uppbörd, att kalasera och dertill att undersöka två till fyrahundrade personers läskunnighet och kristendoms-kunskap. Vid de sednare meddelas den presterliga undervisningen för listiden på två å tre veckor likaså åt hundradetal. Det är då under sådane omständigheter hellre undransvärdt, att en dugligare pastor i en församling på ett tiotal år kan åstadkomma en märkbar förbättring, der under en mindre nitisk företrädare läskunnigheten gått tillbaka. Och likväl lærer detta förunderliga stundom inträffa, till icke mindre heder för almogens än själasörjarens goda vilja.

Vi hänvisa för öfrigt, hvad almogens läskunnighet och betydelsen af denna kunskap för dess bildning angår, den benägna läsaren till artikeln »Om Folkskolans inrättning» i denna årgång af bladet N:o 15, hvarest vi äfven försökt hänvisa på det bristande i hemundervisningen bland almogen.

Bedömer man läslusten efter afsättningen af böcker i Kuopio läns enda bokhandel och af den här utgifna Finska Tidningen, så utfaller bedömandet ganska menligt för de ifrågavarande provinserna. Dock torde åtskilliga af Hr Renqvists skrifter äfvensom de nyss utgifna »Lukemisia Suomen kansan hyödyksi» härstädes haft god afgang¹. Hvad den sednare skriften angår, så är den begärlighet, hvarmed den blifvit mottagen, ett glädjande bevis, att almogen dock söker upplysning, der denna verkliga erbjudes. Både sistnämnda skrift och Hr Renqvists skrifter försäljas också till ett pris, som tydligt tillkännagifver, att deras enda ändamål är det att upplysa och gagna.

Att Finska almogen eger en skatt af traditionel lefnadsvishet i ordspråk och gnomer, bör väl icke förbises, äfvensom man icke kan förneka densamma ett i allmänhet eftertänksamt och forskande sinne-lag. Men man förledes af inbillad patriotism, om man häruti vill hos densamma finna något företräde framför de flesta nationer. De i nationens fornsånger nedlagda åsichter af tingens natur äro onekligen råa och oformliga fantasiens alster, hvilka redan stå tillbaka för den Skandinaviska mytologiens vida sinnrikare läror. Ordspråksvisheten är allmän och till en stor del densamma hos alla nationer. Sundt bondförstånd är lika litet någon uteslutande tillhörighet för Finnen. Men väl kan man säga, att detsamma hos Finnen, till likhet med de under polarkölden hopskrumpna, halfvilda nationerna, röjer sig mera sällan, och då icke med någon utomordentlig eld hvarken i tanke och ord, eller i beslut och handling. Anser man sig i östra Finland finna rätta typen för det Finska nationallynnet, så är tröghet i tanke och vilja otvifvelaktigt ett för detsamma utmärkande kännetecken. Af samma tröghet röjes väl spår äfven i andra landsändar, ja ganska märkbart ännu hos den försvenskade herremannen, men den ringaste erfarenhet lærer, att östra Finland häruti står långt framför landets öfriga delar. Om den djupsinnighet, som skulle vara den långsamma ansträngningens frukt, kunna vi intet säga, sålänge hvarken religionslära, litteratur eller statsinrättning, eller kommunalväsende, eller folksed, eller industri bära spår af ett sådant företräde framför andra nationer. Enkelt anse vi denna tröghet vara ett bevis på jmförelsevis underlägsen bildning;

¹ Hr. Renqvist har bland annat utgifvit en öfversättning af Arndts sanna Kristendom i en upplaga om 6 000 exemplar, hvilken inom året utsålde. Äfven de 2 000 exemplar, hvilka af »Lukemisia» blifvit upplagda, skola redan vara försålda. Det är en god lärdom för landets förläggare.

hvarföre äfven den del af befolkningen, som tydligast röjer dess närvaro, härigenom äfven tydligast röjer behovet af någon andlig väckelse.

Ville man öfverhufvud mäta massans intellektuella bildning efter den mer eller mindre spridda kunskapen om det, som hos de bildade gäller för allmänna sanningar, så torde hvarje folk i Europa, utom kanske det Engelska och Tyska, få gälla för okunnigt och oupplyst. En allmännare måttstock ger deremot tillvaron af vidskepliga fördomar. Att dessa i hela Finland äro utomordentligt talrika, lärer knappt kunna betviflas. Och att Savolaks och Karelen icke är fattigare än något annat landskap på detta slags vetande, anse vi för säkert. Signerier af alla slag äro här allmänna, och en trollkarl svälter icke i dessa landsändar. Förunderligt nog är, att under sådana förhållanden ingen af de för folket utgifna skrifter omedelbart arbetar för dessa fördomars unnanrödjande. Men den säkraste måttstock för mängdens intelligens ger utan tvifvel närvaron af några intressen för det allmänna. I vårt land finnes för sådana intressen knappt något annat gebit än det religiösa. Ty här likasom i det öfriga Europa har, hvad man kallar, styrelsens centralisation uppslukat äfven all kommunal verksamhet, och intressen af politisk art kunna icke finnas. Då vi i det föregående yttrat vår åsigt af det religiösa vetandets närvarande art, så inser läsaren lätt, att vi äfven måste förneka tillvaron af hvarje allmänt intresse öfverhufvud. Till och med medvetandet att tillhöra en nation med eget språk, egna lagar och seder, kan först då uppstå hos almogen, när den bildade samhällsklassen icke mera blyges att tillhöra Finska nationen. Meddelandet till almogen af, hvad för detta ändamål af Finska litteraturens vänner gjorts och göres, skulle utan tvifvel verka att höja dess bildning och att ingifva den ett intresse för det allmänna, hvilket den nu saknar.

(n:o 41)

IV.

Till alla de uppräknade förhållanden, hvilka betinga almogens intellektuella bildning, kommer ännu det viktigaste, dess förhållande till de företrädesvis bildade samhällsklasserna. Lätt torde hvar och en medgifva, att detta icke kan vara mera menligt, än det är i Finland, der bildningen talar ett för almogen obegripligt språk. Verkan häraf är icke blott den, att almogen är stängd från den inhemska litteraturen, att dess barn äro uteslutna från undervisningsanstalterna, att inför domstolarne afgöres öfver bondens lif, ära och gods genom undersökningar och domslut, hvilka han icke förstår, utan en följd häraf är äfven att almogen göres misstänksam mot de bildade och bildningen.

Obestridligt är också, att ett dylikt misstroende mot herremannen röjes öfverallt i Finland. Sant är väl, att samma förhållande träffas äfven i andra länder, i högre eller lägre grad allteftersom herremannen mer eller mindre begagnat sin samhällsställning och sin större insigt till att obilligt förtrycka almogen. Men eftertanke och erfarenhet lära, att det framträder starkast der, hvarest språket bildar en öfverstiglig skiljemur emellan de båda samhällsklasserna, och der det språk, som begagnas af förvaltningen och domstolarne, emedan det icke är almogens, ställer denna i ett ovilkorligt beroende af herremannen och likasom uppmanar honom till förtryck på samma gång det ger honom medel i händerna att ostraffadt utöfva detsamma. Huru med dessa omständigheter i det ena eller andra landet förhåller sig, derom äro vi hindrade att något yttra. Hvar och en, som med öppna ögon skådar kring sig, som t. ex. jemförer många tjenstemäns välstånd med deras löneinkomster, eller i domböckerna ser de af allmänna åklagaremagten

gjorda, men »för bristande bevisning» nedlagda angifvelserna, kan härom bilda sig ett ungefärligt omdöme. Kanske skall den sålunda forskande intet upptäcka i Finland. Vi påstå ingalunda, att felet då är forskarens. Men om några upptäckter kunna göras, så skulle dessa upplysa icke blott ifrågavarande förhållande i allmänhet utan äfven kunna gifva en måttstock för dess större eller mindre vanlighet i den ena eller andra provinsen.

10 Hvad särskildt angår Savolaks och Karelen, så äro väl de tider förbi, då en Kronofogde säkert icke utan skäl kunde få namnet »Karelska kungen». Emellertid är det visst, att i dessa provinser misstroendet till herremannen är stort, och att en bonde t. ex. sällan litat på de råd, han af den förra mottager, eller på dennes tolkning af ett domstolsutslag o. s. v. Han tror fast, att hvad på pappret skrifvet står, är rättvisa, men han litat icke på domarens uttydning deraf, eller på den första uttolkaren utom domstolen, utan vänder sig ännu till tredje och fjerde man för att vara förvissad, att han vet, hvad det med hieroglyfer beskrifna pappret innehåller. Djupt känner almogen detta sitt beroende, och rörande är den klagan, hvori dess sångare utgjuta denna känsla. Man läse t. ex. den i Morgonbladet nyligen öfversatta sången af
20 Puhakka, man läse dylika af Korhonen o. fl. andra – för det mesta Savolaksare och Karelare.

Vi taga således för afgjort, att detta förhållande sammanlagdt med öfriga ofvan antydda synnerligast verkat menligt för almogens i Östra Finland intellektuella bildning. Men äfven om något omedelbart inflytande på denna bildning från herrklassens sida under sådana förhållanden kunde väntas, så finnes med undantag af Österbotten intet landskap i Finland, hvarest en sådan inverkan är i lika grad omöjlig som i Savolaks och Karelen, af det enkla skäl, att här herremännens antal är så högst ringa. I Sverige har man t. ex. velat bilda ett eget
30 riksstånd af ofrälse, på landet bosatta ståndspersoner. I Finland är denna samhällsklass öfverhufvud föga talrik, och i Östra Finland utgör den så af frälse som ofrälse börd, ett så ringa bråk af befolkningen, att den knappt nog kan komma i någon beräkning. Så glest bebodd denna del af landet är, äro här äfven de vanliga ståndspersonerna, länsmän och prester, ganska fåtaliga. Föga önskliga äro väl stora jordegodomar, isynnerhet under frälserätt, emedan all erfarenhet vittnar, att frälsebönderna nedanför den öfriga allmogen utmärka sig genom okunnighet, osedlighet och fattigdom. Men för landet gagneligt både i
40 ekonomiskt och andligt hänseende vore det utan tvifvel, om antalet af dem, som söka statstjenster, en gång skulle blifva så talrikt, att medelklassens barn tvingas vända sig till åkerbruket och öfriga näringar. I Savolaks och Karelen finnes nu härpå färre exempel, än i det öfriga landet. Fordom, då dessa provinser egde en nog talrik militär, öfvade dess personal efter samstämmade intyg ett stort inflytande på almogen både genom det omedelbara umgänget och genom exemplet af ett mera vårdadt jordbruk. Nu äro den fordna indeldta armeens på arrende upplåtta jordgods vanligen de sämst vårdade, likasom deras bebyggare de minst aktade inom hvarje samhällighet.

Men det är redan nog af dessa betraktelser. Såsom deras resultat
50 torde vi få anse, att i Savolaks och Karelen befolkningens både ekonomiska ställning och dess sedliga och intellektuella bildning mer än i någon annan del af landet påkallar en omtänksam Styrelses uppmärksamhet. Ty så mycket i dylika fall bevisas kan, är igenom det anförda bevisadt: 1:o att denna befolkning i intellektuell bildning öfverhufvud är de öfriga provinsernas underlägsen; 2:o att särskildt den jemförelsevis

stora besittningslösa delen deraf är till sin bildning än mera vanvårdad; 3:o att hufvudsakligen till följd häraf denna del af landet blir allt mera oförmögen att nära sin befolkning samt att 4:o med stigande näringslöshet äfven den allmänna sedligheten måste förfalla.

Då likväl lekamligt obestånd lättare än det andliga förmår tillvinna sig en deltagande uppmärksamhet, och då några statistiska siffror hos de flesta läsare förmå stadga öfvertygelsen lättare än blotta åberopandet af allmän erfarenhet, så vilje vi till det anförda upprepa följande data, hvilka delvis blifvit meddelade redan i detta blads förra årgång.

I Kuopio Socken t. ex. har från 1780 till 1840 folkmängden förökats med 100 procent. Åkervidden inom orten har under samma tid tilltagit med 125 procent. Men förstnämnda år utgjorde, fördelade på hvarje person af folkmängden, åkervidden 0,622, svedjemarken 18,8 tunland; år 1840 deremot åkern 0,8 och svedjeländerna 10 tunland på personen. Här af synes väl, att åkerbruket inom sextio år vunnit stor förkofran, men att detsamma vid ifrågavarande periods början varit så ringa (ungefär $\frac{3}{5}$ t:ld på person), att detsamma ännu visar sig otillräckligt för befolkningens lifnärande. Undertiden har deremot svedjebruket, fordom den hufvudsakliga delen af jordbruket, icke i lika grad kunnat utvidgas, eller blott med $6 \frac{1}{2}$ procent, då dels åkern inkräktat på svedjemarken, dels denna genom oförsigtigt begagnande blifvit mindre gifvande.

Äfven om sistnämnde omständighet icke tages i betraktande, utan man antager, att vid båda tidpunkterna åkern gifvit en medelafkastning af 2,5 och svedjemarkerna af 0,2 tunnor spanmål per tunland, så finnes: att spanmålsafkastningen år 1780 utgjort från åkern 1,55 från svedjemarken 3,76 tillsammans $5 \frac{3}{10}$ tunnor, men år 1840 från åkern 2, från svedjemarken likaledes 2 eller tillsammans 4 tunnor för hvarje person af befolkningen.

Utan afseende derpå om i denna beräkning afkastningen vore orätt tilltagen, visar densamma dock, att i förhållande till folkstocken spanmålstillgången på sextio år aftagit med nära $\frac{1}{4}$ del. Om således folkmängden fortfarande ökas i samma förhållande, under för öfrigt lika omständigheter, så måste spanmålstillgången årligen ytterligare förminskas. Och ett sådant resultat synes i högsta grad värdt att behjertas och böra till dess rigtighet noggrannare undersökas.

Huru böra nu dessa följder för framtiden afvändas? Vi hafva blifvit förledda att redan på förhand besvara denna fråga. En lättad jordafsöndring utgör ett väsendtligt botemedel. Genom de verkställda stor-skiftena hafva betydliga kronoallmänningar blifvit afsöndrade, på hvilka anläggandet af nybyggen bör uppmuntras. Den stora jordvidden uppmanar till fortfarande idkande af svedjebruk, hvars i jemförelse med det egentliga åkerbruket ringa medelafkastning vållar nämnda missförhållande. En inskränkta jordlott deremot skulle tvinga bebyggaren till åkerodling. Men man föreger, att jorden i Östra Finland är alltför knapp för att än ytterligare kunna fördelas? Låtom oss tillse, huru härmed förhåller sig.

Kuopio läns areal utgör nära 9 millioner tunland. Bland dessa bestå 100 tusen af åker, 250 t. af äng. Af 2 millioner tunland svedjemarker kunna efter ungefärlig beräkning minst 250 t. tunland uppodlas till åker, samt af kärr och mossar till äng en dubbelt så stor areal. Dessa 250 t. tunland ny åker skulle enligt anförd beräkning gifva 625 t. tunnor spanmål istället för 50 t. tunnor, förlorade genom svedjebrukets delvisa upphörande. Fördelad på en efter 60 år åter fördubblad folkmängd skulle detta ännu bereda en spanmålstillgång för person

af ungefär 3 4/8 tunnor. Och härvid äro af svedjemarken endast 1/5 del af kärr 1/6 beräknade såsom odlingsbara; äfvensom allt afseende på ett förbättradt åkerbruk är lemnadt åsido.

Man finner häraf lätt, huru mycket afseende deras utsago förtjenar, hvilka föregifva, att utrymmet icke tillåter hemmansklyfningar. Med nuvarande jordbruk kan visserligen en hemmanslott aldrig vara för stor, emedan på densamma då finnes allt större ombyte af svedjemarker. Men det är klart, att om inga hemmansklyfningar kunna ske, så återstå också få uppodlingar, och den besittningslösa befolkningen kan icke sysselsättas vid jordbruket, d. ä. då inga andra näringskällor gifvas, den måste hungra ihjäl eller utvandra. Ingendersa bjudes dock, efter hvad nyss blifvidt visadt, af någon nödvändighet. Minst kan härom blifva fråga, der arbetslönerna ännu äro jemförelsevis så höga som i Savolaks och Karelen.

Om deremot nödvändigheten och möjligheten inses att lätta förvärfvandet af jordegendom för den lösa befolkningen, så följer deraf äfven, att man hos densamma bör väcka hågen för ett sådant förvärfvande på samma gång, som den nu jordegande delen göres villig att utbyta svedjandet mot åkerbruket och sålunda att finna sig belåten med en mindre jordvidd. Men detta kan likasålitet, som större drift och insigt i jordbrukets bedrifvande öfverhufvud, åstadkommas annorlunda än genom meddelandet af en högre intellektuel bildning. Vål kan icke nekas, att bildning och lekamligt välstånd ömsesidigt betinga hvarandra. Men då man också gerna medgifver, att välståndet i Finland varit uti jemnt tilltagande från 1809, så har man deremot mycket skäl att fråga: hvori röjer sig bildningens tillvext? Vissa företeelser synas bevisa, att ett dunkelt medvetande om behofvet af en andlig utveckling vaknat. Men då måste detta förefinnas hos hela nationen, icke blott hos den s. k. bildade klassen. Att detta behof röjes, det må vara medvetet eller icke, uti Östra Finlands invånares alla förhållanden är, hvad vi yrka. Vi hafva också sökt visa, att kyrkans undervisning är för dess tillfredsställande otillräcklig, äfven om de nu stora församlingarne delas.

Man har i vetenskapernas historia mångfaldiga och talande exempel, huru de enklaste sanningar – och sanningen är alltid enkel – hafva haft största svårighet att vinna allmänt erkännande. Inom hvarje familj erfares stundligen, att barnets andliga bildning ger det förmåga att i hvarje händelse sörja för sitt lekamliga uppehälle. Men man tvekar ännu, om hvad som gäller för individens förmåga, äfven skall gälla för nationernas. Man söker hellre, än att gå till all mensklig verksamhets rot och väcka andens inneboende krafter, befordra nationernas välstånd genom reglementen för en verksamhet, hvartill man försummar att väcka hågen. Huru enkelt borde det dock icke förefalla hvarje tänkande, att nationer likasom individer desto säkrare kunna umbära dessa mångfaldiga ledband, ju större förmåga de vunnit att sjelfva bestämma sin verksamhet, och att samma ledband intet kunna uträtta, om all håg för verksamhet saknas? Slafvens, trälens, tjenarens öfverhufvud enda bruk af den frihet, honom stundom förunnas, är det att söka vilan. Hvad hans herres vilja är för honom, det är behofvet för den frigjorda. Äfven denne söker derföre håglös hvila, så snart dess bjudande stämna tystnar. Men det sinnliga behofvet är af den art att lätt kunna mättas. Endast der en andlig väckelse finnes, der finnes också en fortfarande eggelse till verksamhet.

Och hvad skola vi ännu tala om den intellektuela bildningens inflytande på sedligheten och om vetandets eget höga värde utan afseende på dess tillämpning till seder och lefnadssätt? Oerhördt

förnedra de sig sjelfva och det menskliga förnuftet, hvilka ännu fråga, hvad väl den ena eller andra samhällsklassen skall göra med en bildning utöfver dess närvarande ståndpunkt. Likasom skulle ännu något annat än andlig förädling vara ett menniskan värdigt ändamål! Och liksom vore icke historien full af exempel, huru för hvarje nation perioder inträda, då intet ytterligare steg till allmänt välstånd kan göras, förrän en ny andlig utveckling försiggått. Står väl Finlands befolkning för närvarande på denna ståndpunkt? – Vi befara ur många skäl att så är, och vi hafva efter förmåga sökt visa, att detta behof förnämligast är känbart i Östra Finland.